በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት
ሰበር ሰሚችሎት

ሰ/መ/ቁ፡-200948

ቀን፡-30/02/2014ዓ.ም

ዳኞች፡ ብርሃኑ አመነው

ተሾመ ሽፈራው

ሀብታሙ እርቅይሁን

ብርሃኑ መንግስቱ

ነፃነት ተገኝ

አመልካች፡ መ/ር ሲራጅ መሀመድ

ተጠሪ፡ የኢትዮጵያ መድን ድርጅት

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል::

ፍርድ

ጉዳዩ ከውል ውጭ ኃላፊነትን የሚመለከት ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ነዉ፡፡የአሁኑ ተጠሪ ከሳሽ በመሆን የአሁኑን አመልካች ጨምሮ ሌሎች 4 ሰዎች ላይ ባቀረበው ክስ ንብረትነቱ ከተከሳሾች የአንዳቸው ወይም የሁሉም የሆነ የሠ/ቁ.1-06754 አ.አ የሆነ ተሽከርካሪ በ25/04/2006ዓ.ም በኮልፌ ቀራንዮ ክ/ከተማ ወረዳ 4 አለም ባንክ አከባቢ ተጠሪ የመድን ሽፋን የሰጠውን የሰ/ቁ.4-01850አ..ት የሆነውን ተሽከርካሪ በመግጨት ጉዳት አድርሷል፡፡ተጠሪ ከደንበኛው ጋር ባለው ውል ስምምነት ለደረሰው ጉዳት ብር 19,250.00 ለደንበኛው ከፍሏል፣ስለሆነም ተከሳሾች ግንዘቡን እንዲተኩ በማለት ዳኝነት ጠይቋል፡፡አመልካች በበኩሉ አደጋ አድራሹን ተሽከርካሪ በ2005 ዓ.ም ለአቶ ጉግሳ ይልማ በመሸጥ መኪናውን ያስረከብኩት ስለሆነ ደረሰ ስለተባለው ጉዳትም የማውቀው ነገር የለም፣በእኔ

ላይ የቀረበው ክስ አለአግባብ ነው በማለት መልስ ሰጥቷል፡፡ሌሎች ተከሳሾች መልስ አላቀረቡም ቀርበውም አልተከራከሩም ተብሎ የታለፈ መሆኑን መዝገቡ ያሣያል፡፡

ፍ/ቤቱም የግራ ቀኝ ክርክርና ማስረጃ መርምሮ የባለቤት ስም ዝውውር ባልተከናወነበት ጊዜ ሁሉ በባለቤትነት የሚታወቀው ሰው ንብረቱ በስሙ በመገኘቱ ብቻ ኃላፊ የሚሆን ስለመሆኑ ሰበር ችሎቱ መ/ቁ.24643 አስገዳጅ ትርጉም ሰጥቷል፡፡የቀረበው ማስረጃ ጉዳት ያደረሰው መኪና ለመሸጥ በሂደት ላይ ያለና አመልካች ለአቶ ጉግሳ ይልማ ለተባለው ሰው በማስተላለፍ ሂደት ላይ ያለ መሆኑን እንጂ ስመ ሀብቱ ሙሉ በሙሉ ወደ ገዥ መተላለፉን አያስረዳም፣ስለዚህ ለደረሰው ጉዳት አመልካችን ጨምሮ የስር ተከሳሾች ኃላፊ ናቸዉ በማለት የተጠየቀውን ብር 19,250.00 በአንድነትና በነጣላ ለተጠሪ እንዲከፍል ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ያቀረበ ሲሆን ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ጉዳዩ ያስቀርባል በማለት የግራ ቀኝ ክርክር መርምሮ መኪናው ጉዳት ባደረሰበት ጊዜ አመልካችን ጨምሮ በስር ተከሳሾች ስም ተመዝግቦ የሚገኝ በመሆኑ በፍ/ሀ/ቁ 2081 መሰረት ባለሞተር ተሽከርካሪው ባለቤት የጉዳት ካሳ የመክፈል ኃላፊነት አለበት በማለት የስር ፍርድ ቤት ዉሳኔ አጽንቷል፡፡ለዚህ ሰበር ችሎት አቤቱታ ቀረበዉ በዚህ ላይ ነዉ፡፡

የአመልካች አቤቱታ ይዘት ባጭሩ ሲታይ፤ አደጋው የደረሰው በ25/04/2006 ዓ.ም ሲሆን ክሱ የቀረበዉ ታህሳስ 22/2011 ዓ.ም ሲሆን ክሱ የቀረበው ጉዳቱ ከደረሰ ከ5 ዓመት ከ2 ወር በኋላ በመሆኑ ክሱ በይርጋ መታገድ ሲገባ መታለፉ የህግ ስህተት ነው፡፡ጉዳት አደረሰ የተባለው ተሽከርካሪ ለአቶ ጉግሳ ይልማ በቀን 21/04/2006 ዓ.ም በተፈፀመ የሽያጭ ውል ያስተላለፍኩ መሆኑን እና የተሸከርካሪዉ ባለቤት አቶ ጉግሳ ይልማ መሆኑን የሚያሳይ ማስረጃ ቀርቦ እያለ የሥር ፍ/ቤት ሽያጩ በሚመለከት አካል አልተመዘገበም፣አልፀደቀም በማለት ውድቅ ማድረጉ አግባብ አይደለም፣የሽያጭ ውሉ ባልተካደበት የጉዳት ካሳ እንዲከፍል መወሰኑ የህግ ስህተት ነዉ፤ተሽከርካሪውን የገዛዉ ሰዉ ወደ ክርክሩ እንዲገባ ጠይቄ የስር ፍ/ቤት አለመቀበሉ አግባብ አይደለም፣ስለዚህ የስር ፍ/ቤት ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀበት በመሆኑ እንዲሻር በማለት አመልክተዋል፡፡

የአመልካች አቤቱታ በሰበር አጣሪ ችሎት ተመርምሮ አመልካች መኪናውን መቼ እንደሸጠ መኪናውን የያዘው ከመቼ ጀምሮ እንደሆነ የስር ፍ/ቤት አጣርተው የይርጋን ጉዳይ ባለየበት ይህንን አልፎ ስመ ሀብቱ ሙሉ በሙሉ አልዞረም በማለት አመልካችን ተጠያቂ ያደረገበት

አግባብነት ለማጣራት ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ያስቀርባል ተብሎ ተጠሪ መልስ እንዲሰጥበት ታዟል፡፡

ተጠሪ ባቀረበው መልስ ጉዳት ያደረሰው መኪና በአደጋው ቀን ስመ ሀብቱ በአመልካች ስም እንደነበር ከመንገድ ትራንፖርት ባለስልጣን ለስር ፍርድ ቤት የቀረበው ማስረጃ ያረጋግጣል፣ ምዝገባው ያስፈለገው ዋናው ዓላማ አንዱ እንዲህ ዓይነት ኃላፊነት በቀላሉ ለመለየት ሲሆን በውል ተሸጠ የሚለው ከአደጋ ቀን በኋላ መሆኑን ደጋፊ ሰነዶች ያረጋግጣሉ፣ስለዚህ ስመ ሀብቱ ሳይተላለፍ በአመልካች ስም ተመዝግቦ ስላለ በሰበር መ/ቁ.24643 ከተሰጠው ውሳኔ አንፃር አመልካች በፍ/ህ/ቁ 2081(1) መሰረት ለደረሰው ጉዳት ኃላፊነት አለበት ተብሎ መወሰኑ ስህተት የለበትም፡፡ይርጋን በተመለከተ በፍ/ብ/ህ/ቁ 2143(2) መሰረት ጥፋቱ የመነጨው ከወንጀል ድርጊት ጋር በተያያዘ ሲሆን ሾፈሩ በንብረት ላይ ላደረሰው ጥፋት በደንብ መተላለፍ ወንጀል የተቀጣ በመሆኑ ይርጋው 2 ዓመት ሳይሆን 5 ዓመት ይሆናል፡፡ተጠሪ ክስ ያቀረበው ከ5 ዓመት በፊት መሆኑ በስር ፍ/ቤት ተረጋግጦ የአመልካች መቃወሚያ በብይን ውድቅ በመደረጉ የተፈፀመ ስህተት የለም፡፡አመልካች የመንደር ውል ምክንያት በማድረግ ገዢ ጣልቃ እንዲገባ መጠየቁ አግባብ ስላልሆነ መታለፉ ትክክል ነው፡፡ስለዚህ የስር ፍ/ቤት ውሳኔ የሚነቀፍ አይደለም በማለት ተከራክረዋል፡፡አመልካች አቤቱታቸውን የሚያጠናክር የመልስ መልስ አቅርበው ከመዝገቡ ጋር ተያይዟል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ እና የግራቀኙ ክርክር አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተመለከትነው ሲሆን ጉዳዩ ለሰበር ያስቀርባል ከተባለበት ጭብጥ አንጻር የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መርምረናል፡፡መዝገቡን መርምረን እንደተገነዘብነዉ በተጠሪ ደንበኛ ተሸከርካሪ ላይ ጉዳት አደርሷል የተባለዉ የሰሌዳ ቁጥር የሠ/ቁ.1-06754 የሆነዉ ተሸርካሪ ጉዳት በደረሰበት ጊዜ በአመልካች ስም ተመዝግቦ የሚገኝ መሆኑን የሥር ፍርድ ቤት ጉዳዩ ከሚመለከተዉ አካል አጣርቶ ያረጋገጠዉ ፍሬነገር ጉዳይ ነዉ፡፡ባለሞተር ተሸከርካሪ ግዙፍነት ያለዉ ልዩ ተንቀሳቃሽ ንብረት በመሆኑ ባለቤትነት የሚረጋገጠዉ በምዝገባ ስርዓት ስለመሆኑ ከአዋጅ ቁጥር 681/20002 አንቀጽ 4 ድንጋጌ ይዘት መገንዘብ ይቻላል፡፡መብቱን የማስተላለፍ ዉልም ይህንኑ ስርዓት ተከትሎ መፈጸም ያለበት ስለመሆኑ ከአዋጁ አንቀጽ 6/3/ እና ከፍ/ብ ህግ አንቀጽ 1186/2/ ድንጋጌዎች ይዘት መገንዘብ ይቻላል፡፡የምዝገባ ስርዓት አስፈላጊነቱ በአንድ በኩል ባለሞተር ተሸከርካሪ ካለዉ ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ አኳያ ለባለንብረቱ ጥበቃ ለማድረግ ሲሆን በሌላም በኩል የሶስተኛ ወገን መብትና ጥቅም ከማስከበር

አንጻር ምቹ ሁኔታ ለመፍጠር እንደሆነ ይታመናል፡፡የተሸከርካሪ መለያ፣መመርመሪያና መመዝገቢያ አዋጅ ቁጥር 681/2002 ዓላማ እና ይዘትም ይህንኑ የሚያስገነዘብ ነዉ፡፡

በተያዘዉ ጉዳይ የአመልካች መከራከሪያ ነጥብ በሁለት ተከፍሎ ሊታይ የሚችል ነዉ፡፡አንደኛዉ ክሱ በይርጋ ሊታገድ ይገባል የሚል ሲሆን ሌላኛዉ ተሸከርካሪዉ ጉዳት ባደረሰ ጊዜ ለሶስተኛ ወገን በሽያጭ ተልለፏል በሚል ምክንያት በሃለፊነት ሊጠየቅ አይገባም የሚለዉ ነዉ፡፡በእኛም በኩል በቅድሚያ መታየት የሚገበዉ የይርጋ መቃወሚያ የታለፈበት ምክንያት ተገቢ መሆን አለመሆኑ ላይ ነዉ፡፡

በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁጥር 244 እና 245 እንደተደነገገዉ የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ የቀረበ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ወደ ስረ ነገር ክርክር ከመግባቱ በፊት እልባት ሊሰጠዉ ይገባል፡፡ በተያዘዉ ጉዳይ ክሱ በሁለት ዓመት ይርጋ ጊዜ ይታገዳል በማለት አመልካች ያቀረበዉን መቃወሚያ አስመልክቶ ሥር ፍርድ ቤት በብይን ዉድቅ ማድረጉን የስር መዝገብ አስቀርበን ተመልክተናል፡፡ከመዝገቡ እንደሚታዉ ፍርድ ቤቱ በ30/08/2011ዓ.ም በዋለዉ ችሎት የሰጠዉ ብይን ይዘት ሲታይ አደጋዉ የደረሰዉ በ25/04/2006ዓ.ም መሆኑን እና ክሱ የቀረበዉ በ22/04/2011ዓ.ም ሆኖ በዚህ መካከል ያለዉ ጊዜ 2ዓመት ያለፈዉ ቢሆንም ይርጋዉ ጊዜ መታሰብ ያለበት በፍ/ብ/ህግ ቁጥር 2143/1/ ላይ የተመለከተዉ ሁለት ዓመት ጊዜ ሳይሆን በዚሁ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ ሁለት መሰረት በንብረት ላይ ጉዳት ያደረሰ በመሆኑ በወንጀል ህጉ አንቀጽ 572 እና 217/1/ሠ አግባብ መሆኑን በማመላከት ክሱ እስከ አምስት ሊቀርብ እንደሚችል እና የአምስት ዓመት ጊዜዉ ያላለፈበት መሆኑን በማረጋገጥ የአመልካችን ይርጋ ክርክር ዉድቅ ማድረጉን ያጣያል፡፡

በእኛም በኩል ከክርክሩ እንደተገነዘብነዉ ጉዳት አድራሹ ተሸከርካሪ አሽከርካሪ በቸልተኝነት የተጠሪ ደንበኛ ተሸከርካሪ በመግጨት በንብረት ላይ ጉዳት በማድረሱ የትራፊክ በደንብ መተላለፍ የተቀጣ መሆኑ አላከራከረም፡፡ለፍትሓብሔር ክስ የይርጋዉ ጊዜ የሚታሰበዉ በፍ/ብ/ህጉ አንቀጽ 2143/1/ የተመለከተዉ የሁለት ዓመት ጊዜ ገደብ ሳይሆን በፍ/ብ/ህጉ አንቀጽ 2143/2/ መሰረት ድርጊቱ በወንጀል የሚያሥጠይቅ መሆኑን ተክተሎ በወንጀል ሕጉ የተመለከተዉ ይርጋ ጊዜ ተፈጻሚነት እንዲኖረዉ መደረጉ አግባብነት ያለዉ ነዉ፡፡በተመሳሳይ ጉዳይ ይህ ይህ ሰበር ችሎት በመ/ቁ/58920 ላይ የሰጠዉ ዉሳኔም ይህንኑ የምያስገነዘብ ነዉ፡፡ነገር ግን የወንጀል ይርጋ እንደወንጀሉ ክብደት የሚለያይ በመሆኑ በዚህ ጉዳይ ተፈጻሚነት ያለዉ የትኛዉ ነዉ የሚለዉ ከድርጊቱ አንጻር መታየት አለበት፡፡ከዚህ አኳያ ጉዳቱ የደረሰዉ ተሸከርካሪ ከተሸከርካሪ ግጭት በመሆኑ ተፈጻሚነት ያለዉን የይርጋ ጊዜ

ለመለየት የሚቻለዉ በድርጊቱ ጥፋተኛ የሆነዉ ሰዉ የሚቀጣዉ በትራፊክ ደንብ መተላለፍ ብቻ ነዉ ወይስ በወንጀል ህጉ አንቀጽ 572 ወይም ሌላ ከፍ ያለቅጣት በሚደነግገዉ የወንጀል ህጉ አንቀጽ ነዉ የሚለዉ ምላሽ ማግኘት አለበት፡፡

በዚህ ረገድ ይህ በሰር ችሎት በመ/ቁ/194880 ላይ የወንጀል ህግ ቁጥር 572 ተፈጻሚነት ወሰን አስመልክቶ ዉሳኔ ሰጥቷል፡፡ከዉሳኔዉ ይዘት መገንዘብ እንደሚቻለዉ በወንጀል ሕግ አንቀጽ 572 አነጋገር መሰረት አንድ አሽከርካሪ ወይም እግረኛ በቸልተኛነት የትራፊክ ደንብ በመጣስ በፈጸመዉ ድርጊት ሌላዉ አሽከርካሪ ወይም እግረኛ የሌላዉን ሰዉ ሕይወት፣አካል፣ጤና ወይም ንብረት ለአደጋ ሲያጋልጥ (ሲጎዳ) የመጀመሪያዉ አሽከርካሪ ወይም እግረኛ የትራፊክ ደንብን በመጣስ ሌላዉን ሰዉ ለአደጋ በማጋለጡ የሚጠየቅበት ድንጋጌ እንጂ በተያዘዉ ጉዳይ የተከሰተዉን አንደኛዉ አሽከርካሪ የትራፊክ ደንብ በቸልተኛነት በመጣሱ ምክንያት በሁለት ተሽከርካሪዎች መካከል ግጭት በመፈጠሩ በሁለተኛዉ ተሽከርካሪ ላይ ለደረሰዉ ጉዳት ጉዳት አድራሹን አሽከርካሪ በወንጀል ተጠያቂ ለማድረግ የተደነገገ ድንጋጌ አይደለም፡፡

በወንጀል ሕጋችን በአንቀጽ 677(1/ለ እና 2) ስር በተደነገገዉ መሰረት ማንም ሰዉ በመንግስት ወይም በሕዝብ ንብረት ላይ በቸልተኛነት በድንጋጌዎቹ በተገለጸዉ አነጋገር ጉዳት በማድረሱ ሊጠየቅ ከሚችል በስተቀር በንብረት መብቶች ላይ ስለሚፈጸሙ ወንጀሎች ስድስተኛ መጽሐፍ ርእስ አንድ ስር በተደነገጉ ድንጋጌዎች መሰረት በመንግስት ወይም በሕዝብ ወይም በግለሰብ ንብረት ላይ በቸልተኛነት ጉዳት ማድረስ እንደ መደበኛ ወንጀል ተቆጥሮ የሚያስጠይቅ አይደለም፡፡ እንዲሁም ምንም እንኳን በወንጀል ሕግ አንቀጽ 559/2 መሰረት በቸልተኛነት የትራፊክ ደንብ በመጣስ በሰዉ አካል ላይ ጉዳት ማድረስ በወንጀል የሚያስጠይቅ ቢሆንም ከላይ እንደተመለከተዉ በተለይም አንድ አሽከርካሪ በቸልተኛነት የትራፊክ ደንብ በመጣስ በሚያሽከረክረዉ ተሽከርካሪ ራሱ ሌላ ተሽከርካሪ ወይም ንብረት በመግጨት በሌላ ተሽከርካሪ ወይም በሌላ ንብረት ላይ ጉዳት ቢያደርስ በወንጀል ተጠያቂ እንደሚሆን በወንጀል ሕጉ አልተደነገገም፡፡ይህም የሆነበት ምክንያት በወንጀል ሕጉ አንቀጽ 662 ስር በተደነገገዉ መርህ ላይ እንደተመለከተዉ በሌላ ሰዉ ንብረትና የኢኮኖሚ መብት ወይም በገንዘብ ሊተመኑ በሚችሉ መብቶች ላይ የሚደረግ ጣልቃ ገብነት ከፍተኛነት ደረጃ ታይቶ በሕጉ ስድስተኛ መጽሐፍ ስር እንደወንጀል ድርጊት ተቆጥሮ በግልጽ አስቀጪነታቸዉ ካልተደነገገ በስተቀር እንደአነስተኛ ድርጊት ተቆጥሮ አጥፊዎች በደንብ መተላለፍ እንዲቀጡ ማድረግ የሕግ አዉጭዉ ፍላጎት በመሆኑ ነዉ፡፡ከዚህም በመነሳት ተጠሪ በደንበኛዉ እግር በመተካት ከጉዳት አድራሹ ካሳ ለመጠየቅ መሰረት ያደረገዉ ድርጊት በወንጀል ሕግ አንቀጽ 572 የሚገዛ ባለመሆኑ ከዚህ አንጻር ታይቶ የይርጋ ጊዜዉ 5ዓመት ነዉ ተብሎ መወሰኑ ስህተት ነዉ፡፡

ይልቁንም የጉዳት አድራሹ ድርጊት የትራፊክ ደንብ መተላለፍ በወንጀል ህጉ አንቀጽ 856 ስር የሚያስቀጣ በመሆኑ የይርጋ ጊዜም በወንጀል ህጉ አንቀጽ 773 ስር የተደነገገዉ የአንድ ዓመት ጊዜ ነዉ፡፡ይህ ከሆነ ደግሞ በወንጀል ህጉ የተመለከተዉ የይርጋ ጊዜ በፍ/ብ/ህጉ አንቀጽ 2143/1/ስር ከተመለከተዉ ጊዜ ያነሰ በመሆኑ እና ክሱ የቀረበዉ የፍትሓብሔር ሃላፊነትን የሚመለከት እንደመሆኑ ተፈጻሚነት ያለዉ በፍ/ብ/ህጉ አንቀጽ 2143/1/ የተመለከተዉ የሁለት ዓመት ጊዜ ገደብ ነዉ ብለናል፡፡ይህ ከሆነ ደግሞ ተጠሪ ክሱን ያቀረበዉ በ22/04/2011ዓ.ም ሲሆን ጉዳቱ ከደረሰበት 25/04/2006ዓ.ም ጀምሮ ወይም ለደንበኛዉ መኪና ማስጠገኛ ወጪ ከከፈለበት ከ21/12/2006ዓ.ም ጀምሮ ክሱ እስከቀረበበት ያለዉ ጊዜ ሲታሰብ ሁለት ዓመት ጊዜ አልፎበታል፡፡ይህም በመሆኑ ክሱ በፍ/ብ/ህግ ቁጥር 2143/1/ የተደነገገዉ ሁለት ዓመት ጊዜ ገደብ ካለፈ በኋላ የቀረበ መሆኑን ስለሚያሣይ ክሱ በይርጋ መታገድ ሲገባዉ ታልፎ በፍሬነገሩ ላይ ዉሳኔ መሰጠቱ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነዉ ብለናል፡፡በዚሁ አግባብ ተከታዩን ዉሳኔ ሰጥተናል፡፡

<u>ዉሳኔ</u>

1ኛ/በዚህ ጉዳይ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ/271073 ላይ በቀን 30/08/2011ዓ.ም የሰተዉ ብይን እና በቀን በ11/02/2012ዓ.ም የሰጠዉ ዉሳኔ እና ይህንኑ በማጽናት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት መ/ቁ/247111 ላይ በ28/03/2013ዓ.ም የሰጠዉ ትእዛዝ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁጥር 348/1/ መሰረት ተሽሯል፡፡

2ኛ/በዚህ ጉዳይ የተጠሪ ክስ በይርጋ ታግዷል ብለናል፡፡

3ኛ/በዚህ ፍርድ ቤት ለተደረገዉ ክርክር ወጪና ኪሳራ ግራቀኙ የየራሳቸዉን ይቻሉ ብለናል፡፡

የስር ፍርድ ቤት መ/ቁ/271073 በመጣበት ሁኔታ ይመለስ፡፡

<u>መዝገቡ ተዘግቷል ይመለስ፡፡</u>

ሂ/መ የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡